

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Član sekcije J. U. U. plačuje list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.753. Telefon 4586

Kmečka miselnost in učiteljstvo

Pred kratkim se je obrnil akcijski odbor za postavitev učiteljskega doma na vse slovenske občine za podporo svoje akcije. Svojo hvalevredno nalogo, omogočiti učiteljski študij tudi revnejšim nadarjenim kmečkim fantom je pa vpeljal s trditvijo, ki naravnost zahteva popravka in pojasnila.

Občinam naslovljena okrožnica začenja namreč s sledečim odstavkom:

»Že dolgo časa opažamo, da slovensko učiteljstvo ne vrši med ljudstvom tiste naloge, ki bi jo moralo. Zlasti kmečki stan, ki je danes še vedno vodilni stan v Sloveniji, se vedno pritožuje, da se mu je učiteljstvo popolnoma odtujilo, da ne razume njegovih težav in da mu radi tega tudi ne pomaga.«

Kljub žalostnemu dejstvu, da se v zadnjih letih rekrutira učiteljski naraščaj v resnici po veliki večini iz nekmečkih stanov, pomenja gornja trditev — milo rečeno — vsaj veliko nepoznanje in omalovaževanje vseh resnično poštenih in uspešnih slovenskega učiteljstva, da bi smotrno in obče koristno organiziralo svoje izvenšolsko delo na podeželju.

Poleg stremjenja, da prilagodi svoje didaktično delo sodobnim socialnim, gospodarskim in teoretskim potrebam, ni vložilo nase učiteljstvo v nobeno drugo panogo svojega kulturnega udejstvovanja toliko smotrnega truda in dobre volje, kakor prav proučevanju kmečkih razmer. Na nobenem drugem delovnem torišču si ni postavilo tako izčrpnega in vse potrebe upoštevajočega delovnega sistema, kakor v pospeševanju kmečkega šolstva, v organizaciji kmečkega gospodarskega in kulturnega življenja ter v postavitvi sodobne delovne metode, ki sloni prav tako na gospodarskih, kakor na psiholoških osnovah slovenskega kmečkega ljudstva.

Zadnje desetletje — to se pravi prav v tisti dobi — ko se je na naših učiteljskih šolah premaknila naraščajna kvota v škodo kmečkega stanu, je organiziralo naše učiteljsko združenje neštevilno tečajev z namenom, poglobljati zlasti novi učiteljski naraščaj v kmečko miselnost, ostriti mu pogled za specifične gospodarske in kulturne potrebe našega kmeta, graditi nove, tem potrebam ustrezajoče delovne metode ter opozarjati z adekvatnimi novimi učnimi in organizacijskimi načrti odločujoče činitelje na novo stvarnost našega podeželja.

Na premnogih tečajih je sodelovalo na stotine zlasti mlajšega učiteljstva ter dokazalo s svojimi gmotnimi žrtvami in z neutrudljivim zanimanjem ne samo, da se ni ljudstvu popolnoma odtujilo, marveč da ni v nobenem drugem stanu — in niti celo pri kmetih samih — toliko resničnega najboljše hotenja, pomagati našemu podeželju na vseh toriščih, ki prihajajo tu v poštev.

Ni krivda na naši strani, če to stremjenje pravih prijateljev kmečkega ljudstva ni našlo tistega odziva na mestih, ki bi morala celo iniciativno posegati v pospeševanje takega plemenitega stremjenja ter če ni bilo podprto tako, kakor zahteva to današnje kritično gospodarsko in moralno stanje slovenskega kmeta.

Trdno smo prepričani, da se bodo morali vsi, ki so si postavili pospeševanje kmečke gospodarske in duhovne kulture za svoj smoter, vračati nenehoma na bogato zakladnico novih načrtov in metod, ki jo je zbralo slovensko učiteljstvo v zadnjih desetih letih svojega napora, izvirajočega iz prave kmečke miselnosti in demokratske humanosti.

Zato priporočamo vsem, ki se že in se bodo v bodočnosti pečali z vprašanji asancije slovenske kmečke vasi, da ne omalovažujejo tega dela slovenskega učiteljstva, ampak naj iščejo v korist stvari sami plodnega in lojalnega stika z našo organizacijo samo. Kdor koli bo dobil vpogled v nagromadeno delo v tej smeri, bo klonil glavo v spoštovanju pred tistim stanom, ki je bil v svoji kratki življenjski zgodovini že tolikokrat krivično oklevetan in postavljen za grešnega kozla tam, kjer bi se morali razni ljudomili kritiki sami potrkati na svoje grešne prsi.

Kako pa je s pritožbami ljudstva proti učiteljstvu, imamo pri organizaciji v številnih primerih, ko so se cele vasi zavzele za preganjene učitelje najtemeljiteje dokazuje za to, kako se hotoma ustvari bajka ter se ponavlja toliko časa, da postane v očeh nepoučenih in zapeljanih zgodovinsko dejstvo. Take vrste zgodovina je danes mnogokje postala oficijelna znanost.

Učiteljska naturalna stanovanja

§ 29. zakona o ljudskih šolah pravi »Poleg upraviteljevega stanovanja mora imeti vsaka šola toliko obveznih stanovanj za učitelje, kolikor ima šola posameznih oddelkov, kakor tudi stanovanje za enega slugo. Brez predpisane števila teh stanovanj se ne more ustanoviti šola, niti nov oddelke. V mestih in trgih se daje namesto naturalnega stanovanja stanarina.«

Drugi odstavek se nanaša izključno na trge in mesta, kjer ni tako težko najti primernega stanovanja kakor na deželi in kjer bi bilo občinam težje preskrbeti zadostno število stanovanj spričo velikega števila učiteljskega. Zato je za mesta odmeril zakonodavec stanarino ter prepustil učiteljstvu, da si poišče stanovanje kakršno si hoče in kjer si hoče. V mestih, posebno pa še v trgih sicer tudi primanjkuje stanovanj, vendar jih je še vedno lažje dobiti kakor na vasi. Na deželi je to drugače. Imamo kraje, kjer je lahko dobiti lepa stanovanja, večinoma pa na vasi ni mogoče dobiti primernih stanovanj, včasih jih sploh ni. Prostori so nezdružni, vlažni, zatohli in največkrat premajhni. Kmečke sobe so nizke, okna majhna in zamežena, zidovi vlažni, da teče od njih. Kar sem videl kmečkih hiš, četudi so bile od zunaj dokaj lepe, sem le redko katero našel, ki bi bila suha, zračna in sončna. Zakonodavec je upošteval ta dejstva, zato je § 29. izpolnil s § 173., ki pravi: »Kjer na deželi ni stanovanj za učitelje, je šolska občina dolžna sezidati jih najkasneje v roku šestih let, ko stopi ta zakon v veljavo, v nasprotnem primeru se šola zapre.« S tem členom se je hotelo prisiliti krajevne šolske odbore, da bi sezidali ali dozidali primerna stanovanja, posebno, kjer se je šola razširila. Žalibog se to ni uresničilo. Čeprav je poteklo od veljavnosti zakona 9 let, še vedno šolske občine niso oskrbele stanovanj, niti se niso pobrižale, da bi jih zgradili privatniki. Problem še vedno čaka rešitve.

Oglejmo si malo pobliže, kako je s temi »naturalnimi stanovanji«. Vse šole imajo upraviteljska stanovanja ter je glede njih preskrbljeno. Večina šol ima tudi 1 ali več sob oziroma sobic za samsko učiteljstvo. Nikjer na deželi pa ne najdemo stanovanj za poročene učitelje, ki so največji reveži na deželi. Četudi imajo dobro voljo, da bi plačali prebitano stanarino, navadno ne morejo dobiti primernega stanovanja. Kje tudi? Kočarji in manjši posestniki imajo še zase in družino premalo prostora, kmet pa tudi nima več kot 2-3 sob, katere pa itak sam potrebuje. V najskrajnejšem primeru lahko odstopi 1 sobo, stanovanja s pritlikinami pa ni dobiti pri kmetu. Edino trgovcem in gostilničarjem imata večjo hišo. Tu so včasih na razpolago še do-

kaj dobri prostori. Gostilničar navadno lahko odstopi sobo za tujce, če pa pride slučajno tujec, se mora učitelj umakniti kamor koli. Poročeni učitelji se dostikrat tlačijo v nezdruhih, malih sobah, kjer jim vlaga, smrad in hlapi uničijo še tisto opravo, ko si jo prigospodarili z muko in pritrgovanjem. Na deželi je zapopadeno v pojmu upraviteljskega stanovanja. Če bi imel tudi učitelj stanovanje, bi bil zadovoljen in bi ne izpodrival upravitelja. In le to bi bilo pravilno! Višje organizirane šole bi morale imeti poleg samskih sob tudi po 1 ali več stanovanj za poročene učitelje. Striktno bi se pa moralo paziti, da bi se prestavljalo in nastavljalo na mesta, kjer so stanovanja, le poročeno učiteljstvo. To je socialni moment in bi moral igrati prvenstveno vlogo med izvenšolskimi momenti. Še dalje lahko gremo. Imamo nebroj eno- in dvorazrednic, kjer večinoma službuje samsko učiteljstvo, čeprav so na teh šolah lepa naturalna stanovanja. Na taka mesta naj bi se nastavljali predvsem mladi poročeni učitelji, oziroma učiteljski pari.

Toda tudi stanovanja v šolah niso vedno primerna. Kakor sem že omenil, so upraviteljska stanovanja še dovolj velika, s tem pa ni rečeno, da ustrezajo potrebam. Koliko primerov lahko naštejemo v naši ožji domovini, kjer so stanovanja sicer prostorna, a neprimerna: vlažna, zatohla, okna velika in pokvarjena, podi razjedeni od zemeljske vlage, brez kleti in drvarnic, pralnic, zdrave pitne vode, vrtov itd. Koliko mladih življenj je shiralo med stenami šolskih stanovanj, koliko jetičnih in revmatičnih učiteljev umira vsako leto! Ni dovolj, da opravlja učitelj naporno delo v razredu, včasih vlažnem, natrpanem, zatohlem, še doma, kjer bi se moral odpočiti, se zastruplja dalje v nezdruhih prostorih. Občine ocenjujejo za stanovanje vse, kar ima 4 stene, pod, vrata in okenske okvire. Branijo se zidati nova stanovanja, četudi so stara neprimerna, nezdrava, tesna, vlažna — ker so pač stanovanja. Ne smemo se čuditi, da sta jetika in revmatizem učiteljski bolezni in da jih toliko umira v cvetu mladosti. Ni naš poklic zaviden, vreden, zavidajo nam počitnice — za kulise namreč ne vidi nihče. Nihče ne ve za tihe tragedije, ki se odigravajo med štirimi stenami učiteljskih sob. Skrajni čas je, da se izdajo točni predpisi glede učiteljskih stanovanj. Taki predpisi, ki bi morali vsebovati točna določila glede velikosti in stanja učiteljskih naturalnih stanovanj, bi morali biti sestavljeni na principu: zdrava, svetla, sončna in higienska stanovanja učiteljstvu za naporno in nezdravo delo v šoli.

—a—

Posebna anketa

Edino upanje za rešitev Učiteljske samopomoči in ostalih človekoljubnih ustanov

Na javnem shodu dne 15. januarja 1939. v Delavski zbornici v Ljubljani smo spodaj podpisane človekoljubne ustanove ob ogromni navzočnosti svojih članov soglasno sprejele naslednjo

spomenico.

Nujna potreba, izvirajoča iz težkih življenjskih razmer, je v teku let poklicala v življenje celo vrsto ustanov človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo pogrebniških stroškov in stroškov za primer bolezni.

Vse te ustanove so ustanovljali pred vsem socialno šibki sloji, ki so spričo svojega težkega materialnega položaja najtežje občutili smrt in bolezen v družini. V izredno slabem socialnem položaju je iskati tudi vzrok, da so zlasti državni nameščenci vseh mogočih strok in položajev v teku let zgradili visoko število teh ustanov, ki že dolgo vrsto let nesebično in brez računanja na dobičke vprav v najtežjih prilikah pomagajo lajšati gorje svojim članom in njihovim svojcem.

Tudi razni delavski stanovi so ustanovili mnogo podpornih društev. Številne delavske organizacije izvajajo različne podpore akcije, ki so za delavce še posebno važne in nujno potrebne, saj je vprav življenje delavcev polno najrazličnejših življenjskih težav. Delavci so vedno izpostavljeni, da so preko noči nenadoma v največji nesreči; takrat jih lahko obranijo pred najhujšo katastrofo le podpore na vzajemnosti zgrajenih ustanov. Nešteto krat rešujejo te ustanove številne družine, ki bi brez te pomoči ostale ogrožene in izročene popolni propasti.

Vse te človekoljubne ustanove vršijo delo, ki bi ga morala sicer vršiti država. Privatna iniciativa in dejavnost sta pomagali, ker država ni mogla pomagati. Zato tudi vse te ustrove in njihovi člani upravičeno pričakujejo, da jim bo država nudila vsaj tisto oporo, ki jo zmore brez vsakih materialnih in drugih bremen. Predvsem pa pričakujejo

in prosijo, da država ne donaja zakonskih določb in ne izvaja ukrepov, ki bi kakorkoli ovirali razvoj in delovanje teh prepotrebnihi človekoljubnih naprav.

Pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo pogrebniških stroškov in stroškov v primeru bolezni in o fondih za penzijsko zavarovanje, objavljen v »Službenih novinah kraljevine Jugoslavije« dne 6. decembra 1938., št. 280/LXXXIII/662, pa posega tako globoko v organizacijo teh ustanov, da ovira ne samo njih razvoj in delovanje, marveč jih resno ogroža v njihovem obstoju. Ako bi ostal pravilnik neizpremenjen v veljavi, potem bo nujno morala pretežna večina naših človekoljubnih ustanov likvidirati. To pa ni in ne more biti namera zakonodavca.

Po vsestranski proučitvi pravilnika in uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji (»Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 1. marca 1937, št. 46/XV/91), na katero se pravilnik opira, ugotavljamo in izjavljamo podpisane ustanove človekoljubnega značaja:

1. V polni zavesti važnosti človekoljubnih ustanov in odgovornosti njihovega dela se ne otežemo nobeni kontroli. Zato pozdravljamo uvedbo nadzorstva države, ki stremi za tem, da zaščiti interese naših članov s tem, da skrbi za varnost naših ustanov. Mnenja pa smo, da sodi nadzorstvo nad našimi ustanovami, ki vrše eminentno človekoljubne naloge, prvenstveno v delokrog g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje in prosimo ter predlagamo, da se uredba z dne 1. marca 1937. v tem smislu izpremeni.

Saj je še posebno na dlani, da zlasti delavske človekoljubne ustanove nikakor ne morejo spadati pod nadzor katerega drugega ministrstva, ko je za vse delavske zadeve in za vse delavske ustanove že sedaj v vsem pristojno edino ministristvo za socialno politiko in narodno zdravje. Zato tudi ni nikake utemeljitve, da bi od delavskih ustanov

VSEBINA:

Kmečka miselnost in učiteljstvo.

Učiteljska naturalna stanovanja.

Posebna anketa.

V obrambo resnice in morale.

V spolnolnvest listka »Črtice iz zgodovine našega stanu«.

Lepi uspehi tovariša Radovana Gobca.

Ob žalostnem kulturnem dogodku.

Šolski svet.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio.

— Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

ravno človekoljubne ustanove spadale pod nadzor trgovinskega ministrstva. Te ustanove niso nikaka trgovina, nego so le dobrodelne ustanove, ki iz usmiljenja in čuta skupnosti ter stanovske povezanosti pomagajo, kadar je pomoč stanovskemu tovarišu najbolj potrebna.

2. V uredbi o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji ne najdemo nikake zakonite osnove za določbe, kakor jih vsebuje pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo pogrebniških stroškov v primeru bolezni in o fondih za penzijsko zavarovanje.

V § 1., odstavek 2., uredba izrecno izvema naprave človekoljubnega značaja od zavarovalnih podjetij.

V tem vidimo poudarek posebne važnosti in položaja, ki ga priznava uredba človekoljubnim ustanovam. Za naprave človekoljubnega značaja vsebuje uredba še več drugih določb, nobene pa, ki bi dajala zakonito osnovo za tako globoke posežke v notranjo ureditev in delokrog teh naprav. Uredba predvideva v § 2., odstavek 4., poseben pravilnik, ki pa ima po njenem tekstu samo nalogo določiti, kateri podatki naj se predložijo ministrstvu k prošnji za dovoljenje poslovanja. Poleg nekaterih specialnih pravilnikov — § 3., odst. 2., § 4., odst. 2., § 8., odst. 4., § 9., odst. 4. — ki pa ne zadevajo bistva, marveč zgolj tehnično stran poslovanja teh naprav, predvideva uredba še v prehodnih določbah v § 21., odst. 4., da morajo človekoljubne naprave, ki jih določa odstavek 2. § 1., spraviti svoje poslovanje v sklad z določbami pravilnikov v roku, ki ga predpiše minister za trgovino in industrijo. Nemogoče je, da bi bili mišljeni pri tem kakih pravilniki z drugimi in drugačnimi določbami, kot jih navaja in opredeljuje že uredba sama.

Pravilnik g. ministra za trgovino in industrijo z dne 22. novembra 1938., objavljen v »Službenih novinah« dne 6. decembra 1938., pa daleko preokračuje pooblastilne določbe uredbe in odreja zavarovalnim ustanovam človekoljubnega značaja drugega osnovno delovanje in omejuje obseg njihovega področja. Zato ravno za ta pravilnik v uredbi ne vidimo zakonite osnove.

3. Določbe pravilnika so v direktnem nasprotju s smotri, ki jim služijo naše zavarovalne ustanove človekoljubnega značaja. Zato bi izvajanje pravilnika ne služilo niti interesom ljudstva niti interesom države. Koristi bi imela od njega le na kapitalistični osnovi delujoča zavarovalna podjetja, torej velekapital, pred čigar izkoriščanjem je nujno zaščititi malega človeka. V utemeljitev navajamo:

a) Poslovno področje človekoljubne ustanove odnosno penzijskega fonda more po pravilniku obsegati največ teritorij enega političnega sreza oziroma ene mestne občine.

Širše poslovno področje more imeti samo tista humana ustanova odnosno penzijski fond, ki posluje z odrejenim krogom oseb v medsebojnih bližjih obližjih ali službenih ali stanovskih zvezah (čl. 11.).

S to določbo ovira pravilnik ustanovam človekoljubnega značaja uspešno vršitev socialnega dela. Zaradi te določbe bi se morale številne ustanove takoj reorganizirati, s čimer bi število njihovih članov padlo. Zaradi ostrih in neizvedljivih zahtev v pravilniku bi tisoči in tisoči izgubili v novih ustanovah svoje prejšnje članske pravice in z njimi vse prispevke, ki so jih že leta in leta plačevali. To bi nanje in na javnost ne delovalo nič manj strahotno, kot je pred nekaj leti deloval polom Feniksa v Ljubljani. Omejitvi delokroga bo sledilo, da se članstvo teh ustanov tudi v bodoče nikdar ne bo moglo dvigniti na tako višino, da bi mogla podpornina, ki bi jo izplačala ustanova, pomeniti uspešno pomoč. Za take majhne ustanove bo sam po sebi padel interes, zaradi česar bodo nujno morale likvidirati.

b) Pravilnik se ne zadovoljuje samo z omejevanjem poslovnega področja, kar že samo po sebi znižuje višino podpornine, marveč omejuje v čl. 12. tudi samo višino podpornine. Tako pogrebnina ne sme znašati nad

din 5000,—, pomoč v primerih bolezni pri bolezenskem zavarovanju ne nad din 50,— dnevno, pri penzijskem zavarovanju pa mesečna penzija ne nad din 1500,—.

S to omejitvijo je vzeta možnost uspešnega podpiranja tudi tistim ustanovam, ki se lahko v bodoče obdrže širše delovno področje, t. j. predvsem nameščenim ustanovam človekoljubnega značaja. Jasno je, da mora pri tako nizkih podporninah, zlasti velja to za pogrebne, ki bi v bodoče ne krile ničesar drugega kot gole pogrebne stroške, pasti interese članstva. Posledice bodo izstopi v masah, ki jim bo mogla slediti samo likvidacija teh ustanov.

c) Večina teh ustanov je poslovala doslej po sistemu naknadnega plačevanja članskih prispevkov. Ta sistem se je tudi pri ustanovah, ki poslujejo že desetletja, odlično obnesel. Njegova prednost pred sistemom, ki sloni na načelih zavarovalne tehnike, se je pokazala zlasti v tem, da je silno gibljiv in prilagodljiv življenjskim prilikam. Višina podporne se lahko zato vsako leto s sklepi občnih zborov prilagodi stanju cen, zaradi česar so bili člani teh ustanov tudi v preteklosti obvarovani škode, ki se je niso mogle izogniti osebe, zavarovane po načelih zavarovalne tehnike pri zavarovalnicah na kapitalistični osnovi.

Pravilnik omogoča v bodoče sistem naknadnega plačevanja članskih prispevkov le tistim ustanovam za oskrbo pogrebne, katereh poslovanje področje ne presega teritorija enega sreza oziroma ene mestne občine in ki imajo pod 500 članov in ne izplačujejo nad din 2000,— pogrebne. Vse ostale ustanove in penzijski fond morajo prejemati od članov naprej določene prispevke po načelih zavarovalne tehnike. Poleg tega si morajo najkasneje v roku 4 let osnovati potrebne matematične rezerve (čl. 7. in čl. 16.).

Dosedanja prispevki članov, plačevani po sistemu naknadnega kritja, so bili določeni za mnogo višje podpornine, kot pa bi jih smele z ozirom na določbe pravilnika naše ustanove plačevati v bodoče. Zaradi tega so zlasti tisti člani, ki so že več desetletij včlanjeni v naših ustanovah, vplačali že razmeroma visoko vsoto. Če pa naj bi se od teh članov zahtevala še ustvaritev matematične rezerve, ki mora biti ustvarjena že v kratkem roku 4 let, je jasno, da ne bomo mogli obdržati v svojih ustanovah nobenega člana več.

č) Življenjske prilike so dobile svoj odraz tudi v naših zavarovalnih ustanovah človekoljubnega značaja. Njihovo poslovanje se je v teku let ponekod zato močno skomplikiralo. Nekatere ustanove ne vrše več samo svojega prvotnega smotra, izplačevanja posmrtnin, marveč so svoj socialni delokrog močno razširile. Tako obstojajo v okrilju nekaterih naših ustanov tudi posebni podporni fond. Ustanovilo jih je članstvo s prostovoljnimi posebnimi prispevki. Iz podpornih fondov dajejo te ustanove brezobrestna posojila članom, ki pridejo zaradi bolezni ali smrti v družini v težek položaj. Poleg tega obstojajo pri nekaterih naših ustanovah tudi starostni podporni fond, iz katerih obresti se plačujejo prispevki za najstarejše člane, ki so tako oproščeni vsakega plačevanja.

Čl. 15. pravilnika pa določa, da ni dovoljeno dajati članom nikakih popustov od prispevkov in drugih plačil, utrjenih v poslovni osnovi.

Tudi v tej določbi pravilnika je z ozirom na obliko, v kateri obstojajo in delujejo naše ustanove, ovira, da bi se mogle te ustanove brez škode in nevarnosti za obstoj prilagoditi določbam pravilnika. Humane ustanove so prevzele za državo veliko gmotnih dolžnosti. Le iz vzroka, da se razbremeni država in ven-

darle pomaga nameščencu ali delavcu, so se ustanovile razne samopomoči. Popolna apatija na področju samopomočnega socialnega dela (zdravstveni domovi, počitniški domovi, podpore v bolezni itd.) bi pa nastala pri itak osiromašenih državnih in privatnih nameščenih, raznih upokojenih in delavstvu, če se bo utrdila vera, da se slednjič z uradnimi odredbami vse podere, kar so si ti sami in s svojimi prisluženimi ter prihranjenimi sredstvi zgradili.

d) Pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja ne dela nobene razlike med pravnimi človekoljubnimi ustanovami, ki vrše svoje delo res iz pravega človekoljubja, ter med tistimi ustanovami, ki so samo po imenu človekoljubne. V zadnjih letih so se v precejšnjem številu pojavile in po onesrečenju svojih članov večinoma zopet izginile nekatere ustanove za neomejen in po ničemer med seboj povezan krog oseb. Pri teh ustanovah največkrat niti ni obstojal resničen namen članom pomagati, temveč predvsem namen koristiti ustanoviteljem. Takih ustanov mi ne zagovarjamo, vendar se zaradi teh ne sme ogroziti in ovirati naše prepotrebno človekoljubno delo.

Naše ustanove vrše nad vse važno socialno delo. Naglašamo, da so predvsem različne delavke in nameščenske ustanove še prav posebno mnogo koristile splošnosti in reševale svoje člane pred največjo bedo in najtežjimi posledicami v času velike brezposelnosti, ki v znatni meri traja še danes. Ves čas velike gospodarske depresije so bili milijoni in milijoni izdani na podporah brez kakršnega koli kapitalnega kritja, marveč izključno na temelju vzajemnosti, ki je delala čudeže. Obstojajo organizacije, ki delujejo brez vsakega matematičnega rezervnega kritja že preko pol stoletja. Te so v tem času izdale naravno bajne vsote za svoje potrebne člane. Vsega tega dela ne smemo upropasti! Temu važnemu delu je potrebno pomagati, da se še bolj razvije in okrepi. Zlasti pa je za vsako ceno preprečiti, da bi upravne odredbe ovirale delovanje teh ustanov ali da bi zaradi takih odredb ustanove celo propadle. Kaj naj se v takem primeru zgodi s številnimi starci, z vdovami, sirotami in z onemoglimi, ki jih te ustanove že danes vzdržujejo? Vse te ustanove pa so danes zaradi pravilnika ministrstva za trgovino in industrijo ogrožane v svojem obstoju. Da se rešijo propasti, je nujno potrebno določbe tega pravilnika izpremeniti tako, da bo tudi v bodoče zajamčeno tem ustanovam nemoteno socialno delo.

V to svrhu pa je potrebno, da skliče ministrstvo za trgovino in industrijo

posebno anketo,

ki bo pretresala vsa ta vprašanja, in v kateri bo poleg organov ministrstva delovalo tudi zadostno število zastopnikov naših ustanov človekoljubnega značaja.

Prosimo in predlagamo,

da blagovoli ministrstvo za trgovino in industrijo sklicati tako anketo in vanjo povabiti zastopnike človekoljubnih ustanov, zlasti podpisane.

V Ljubljani dne 15. januarja 1939.

Zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani; Profesorska samopomoč v Mariboru; Društvo sodnikov — sekcija Ljubljana; Dobrota — podporno društvo poštarjev v Ljubljani; Galska zajednica v Ljubljani; Dobrodelno društvo grafičnega delavstva v Ljubljani; Pod-

porna zadruga državnih policijskih nameščenec v Ljubljani; Banovinsko društvo državnih upokojenec v Ljubljani; Novinarsko združenje — sekcija Ljubljana; Pogrebno in podporno društvo državnih uslužbencev v Ljubljani; Društvo upokojenega učiteljstva v Ljubljani; Zadruga Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani; Pogrebno društvo Marijine bratovščine v Ljubljani; Podporno in bolniško društvo državnih in banovinskih uslužbencev v Ljubljani; Pokojninski sklad za zdravniške vdove in sirote v Ljubljani; Pogrebni sklad finančnih in drugih državnih nameščenec in upokojenec v Ljubljani; Pogrebno društvo

bratovščine sv. Jožefa v Ljubljani; Obrtniška samopomoč v Ljubljani; Trgovska samopomoč v Ljubljani; Trgovska samopomoč v Mariboru; Nabavljalna in kreditna zadruga v Kranju; Združenje grafičnih faktorjev — podružnica Ljubljana; Podporno društvo železniških uslužbencev in upokojenec v Ljubljani; Stokovno in podporno društvo privatnih nameščenec v Ljubljani; Obsmrtno društvo Vič-Glince; Združenje železniških činovnikov v Ljubljani; Podporno društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru; Vzajemnost železniških uslužbencev v Mariboru; Glavni savez privrednih združenj, Zagreb.

V obrambo resnice in morale

V zadnji številki »Učiteljskega tovariša« smo priobčili poslan dopis »Zveze akademsko izobraženih žen, sekcije Ljubljana«, ki je bil poslan v objavo vsem dnevnikom in tednikom v Sloveniji kot protest na neverjetno surovo in osebno žaljivo »kritiko«, ki jo je prinesel »Slovenski delavec« — glasilo Jugorasa v Sloveniji — o knjigi naše tovarišice Angele Vodetove »Spol in usoda«.

»Zveza akademsko izobraženih žen« je čutila dolžno, da dvigne svoj glas proti posurovelosti, ki čedalje grozotnejše poplavlja sodobni svet ter se kaže že na vseh javnih in zasebnih področjih našega življenja.

Navedeni izpad »Slovenskega delavca« presega pa vse, kar je kdaj v Sloveniji upalo na dan iz skritih kloak človeškega sovraštva in pokvarjenosti. Samo ob sebi se razume, da niso prinesli te upravičene obsodbe vsi tisti, ki stoje blizu miselnosti podivjanega sramotilca.

Nasprotno: namesto ogorčene zavrnitve na naslov »Slovenskega delavca« in njegovega urednika je dobila teden pozneje »Zveza akademsko izobraženih žen« avtoritaren ukor, ker niso branile ženske časti in dostojanstva.

V spopolnitev listka „Črtice iz zgodovine našega stanu“

Razveselil me je listek »Črtice iz zgodovine, ki ga je v zadnjih treh številkah »Učiteljskega tovariša« priobčil Miloš Verk. Vselej sem zadovoljen, kadar vidim resno stremeljenje pisanja naše šolske zgodovine. In to izpričujejo omenjeni listki. Ali predzadnji njegov listek potrebuje spopolnitev. In to odstavke: Monopol učnih knjig ali kaj.

Tu ne gre namreč za nikak monopol šolskih knjig, ampak za odlok graškega gubernija, ki se nanaša na odpravo šolskih knjig, tiskanih v danjčici.

Kot na Kranjskem zaradi metelčice, tako so imeli abecedno vojno po časopisih tudi na Štajerskem zaradi danjčice. Ta abecedna vojna se je začela v graškem nemškem listu: »Der Aufmerksame«, dne 3. aprila 1827. s pohvalo danjčice in končal 24. aprila 1832. V njej se proti tiskanim ugovorom Metelkovim, Potočnikom in Murkovim ni branil Danjko sam, ampak prepuščal besedo Kvasu, profesorju slovenščine na graškem vseučilišču — in še nekemu neimenovanemu učitelju. Pač je pa posegel v aktivni boj pri cerkvenih in posvetnih oblastih o usodi danjčice v šoli. Ta boj se je začel z odlokom štajerskega graškega gubernija z dne 11. sept. 1827. (Odlok je odredil, naj sekovski in lavantinski ordinarij preskrbita slov. prevod Marchnerjeve začetnice za šole na kmetih. Ob priliki prevoda te knjige se je Kvas zavzemal za danjčico z več vlogami — kot Danjkov sotrudnik. Izšla

je l. 1831. Boj za uvedbo njegovih knjig v šole je začel postajati zanj opasen že spomladi 1832. po objavi in sprejemu Murkovih del (slovnice in besednika), ter se končal z definitivnim njegovim porazom v drugi polovici l. 1838., ko je 18. avgusta istega leta štajerski gubernij naznanil sekovskemu ordinariatu odlok študijske dvorne komisije, naj se v danjčici za šole nič več ne tiska.

Murko je namreč kot graški dijak izdal: Theoretisch-praktische slovenische Sprachlehre, Grätz 1832. Še istega leta, vendar z letnico naslednjega leta: Slovenfko - Nemfški in Nemfško - Slovenfki rožni belednik — V Gradzi 1833. Obe knjigi je izdal v bohoričici, kar je v skladu z njegovo težnjo, da bi s svojim delom družil, ne pa razdvajal (kakor Danjko in Metelko), ker je namreč bohoričica bila edina od vseh takratnih slov. črkopisov uvedena po vseh slov. pokrajinah in povsod priznana. Zgodovinski pomen in nesporna zasluga Murkovih slovnških del je v tem, da je s svojim kompromisnim stališčem znatno pospešil izoblikovanje enotne knjižne slovenščine, vzporedno s tem pa na novo združil Slovence tudi pravopisno, ko je z odločitvijo za bohoričico regionalne črkopise zavrgel. S tem dejanjem je definitivno priključil »Mali Štajer« jezikovnemu območju osrednjega slovenstva, kar je nedvomno eden izmed vzrokov, da je ilirizem na Štajerskem ostal brez pravih uspehov. Za tema dvema knjigama je

neprecenljiv kapital ravno v tiste oddaje, ki so namenjene mladini vse do izvensolske dobe, ko pridejo pod druge vplive drugačnih oddaj. Vem za napore naših odgovornih činitelev, da bi tu ustvarili nekaj, na kar bi mogli biti tudi izven mej ponosni, nekaj, kar bi se zares lahko kosalo, pa se ne more niti od daleč ne.

in dalje. Dotacije za predavanja so nizke. Za dobre podaje je treba študija, pripravi in skrbnega dela, ki ga pa zmorejo le zgolj idealisti in pa tisti, ki delajo v zavesti, da bo njih del vsaj zadovoljivo honorirano. Toda tudi idealisti so vedno bolj redki, sčasoma tudi ti omagajo in kaj potem?

Kakor hitro pa bi bili izpolnjeni omenjeni dve nalogi: da bi imele vse šole svoje aparate in potrebne zvočnike, in pa odbor primerne zneske za honorarje, potem bi sicer ne teklo vse kakor po maslu, toda šli bi nezadržno naprej in bi prišli na vrsto vse, o čemer zdaj sanjam.

Izvrstna je ideja tovariša Kunsta glede fiksiranja raznih oddaj na gramofonsko ploščo, je tudi takoj izvršljiva. Morda bi za enkrat zadostovalo, če bi se zadovoljili s ploščami, na katerih bi imeli živo besedo naših najmarkantnejših osebnosti kulturnega, gospodarskega in političnega življenja. Sploh pa je bila to naša kulturna dolžnost že davno. Koliko naših mož je odšlo, ne da bi nam zapustili živo besedo! Danes, jutri bo utihnil ta in oni. Zakaj prav tu čakamo, kjer ni prav nobene ovire? Imamo dovolj sredstev, da fiksiramo razne nepomembne polke in šlagerje, morda bi se pa le našel kak ostanek v blagajni, da bi posneli izpoved našega literata, umetnika, živno besedo, čar neposrednosti. Tisti, ki so imeli besedo in odločevali okrog teh vprašanj (če so se jih sploh domislili!), so grešili! Kaj je torej njihova dolžnost že takoj danes? Maticice takih plošč bodo morale napolniti va-

ren tresor naše kulturne zakladnice, kopije pa se bodo predvajale v šolskem radiu, a ne samo tu, temveč povsod, kjer naj nas spodbuja, navdušuje in združuje beseda naših velikanih. Sledile jim bodo oddaje, ki so bile pripravljene z veliko skrbjo, reportaže in, kajpak tudi, serija plošč pokrajinskih oddaj, če bodo zaslužile mesto v zakladnici. Na to zapuščino je mislil tovariš Kunst, lepše si ne moremo želeči, kajti v njej bo tudi dokaz naše zrelosti.

Zaključujem z željo tov. Kunsta, da se trudimo, da bi šole, na katerih služujemo, čimprej dobile radijske aparate, toda kakor sem uvodoma pokazal, s stvarno in takojšno pomočjo oblasti, ker drugače ne bo šlo. Tudi nesebičnemu delu učiteljstva so postavljene meje, preko katerih ne zmore, saj je vpreženo vsepovsod. Šele če bomo čutili pod roko oporo od tistih, ki so najbolj poklicani in odgovorni, bomo stopali do nadaljnjih nalog, in šele takrat bo šolski radio s ponosom začenjal nova, plodna poslovna leta. Zdaj pa lahko rečemo samo to, da: ponosni, da, ponosni na tisto, kar smo zmogli sami, toda zadovoljni, ne! Hvaležni smo tistim, ki so nam od svojega malega kosca odstopili grizljaj za naše oddaje. Čakamo pa oboji na tisti vedni »več!«, ki po vsej pravici pripada narodu, za katerega je konec koncev vendar radio namenjen. Občine, banovina, država morajo priskočiti z izdatnimi sredstvi in odloki, tehniki naj nam pa postavijo na trg cenjen aparat za sprejem naše postaje po vzorcu naših sosedov.

Adamič Netko.

Današnja naloga šolskega radia

Z mešanimi občutki sem prečital vzpodbudni članek tov. Vilima Kunsta v 24. številki »Učit. tovariša« z dne 19. jan. t. l. Dotaknil se je kopice problemov, ki si iz preteklosti preko sedanosti posegajo v roko ter nam v izredno optimistični besedi predložil težave, uspehe in neuspehe in bodoče naloge našega šolskega radia, da bi v kar največji meri vršil svojo nalogo. Med vrstami je tistemu, ki se je poglobil, bežno nakazal težave, s katerimi se mora naš šolski radio boriti za svoj upravičeni prostor pod soncem slovenske kulture, toda ne da bi jim utegnil posvetiti kritične presoje, je v vznešeni besedi razvil kopico načrtov za bodočnost, ki so celo za druge države, ki posvečajo izredno moralno in gmotno podporo tem ustanovam, višek tega, kar se trenutno sploh da doseči. Reportaže izven studia, v tovarnah, delavnicah in celo pod vodno gladino ter njih gramofonsko fiksiranje, — kje smo še! Ostanimo za sedaj rajši na realnih tleh našega radia in priznajmo si, da smo v tem oziru prava pastorka. Prav ima tovrš — manjka denarja, toda menim in prepričan sem, da nam manjka tudi resničnega duha, ki bi prešinil nas vse in izstavil radiskim oddajam izkaznico nenadomestljivosti kot nujnemu sestavnemu delu izobrazbe šolske mladine.

Naj ponovim še jaz tisto že tolikokrat sročeno vprašanje: koliko naših šol ima svoje radijske aparate, ki se redno uporabljajo? Dobil bom za odgovor: prav malo. Torej kratko: naše šole nimajo svojih sprejemnih aparatov in tu je za nas ledina, katero moramo zorati. S to ugotovitvijo nimam namena

zmaličiti tiste redke šole, ki aparate — o, srečnejši! — imajo. Blagurjemo jih in ne bi bilo napak, če bi jih odbor šolskega radia naprosil, naj nam v našem podlistku na kratko opišejo, kako so prišli do njih. Bilo bi zelo poučno. Na naši šoli sem v času najhujše krize sprožil vprašanje nabave aparata. Navdušil sem z vso zgornostnostjo učence, da bi prispevali po mesečnih 25 par v ta fond. Ker je na šoli nad 500 učencev, bi morda v nekaj letih svoj cilj dosegli. Pa ni šlo. Ko se je prvo navdušenje — ta posebna lastnost Slovencev! — poglobilo, sem prešel kupček in naštel menda 33 dinarjev, ki se nahajajo v poštni hranilnici in čakajo posnemovalcev. Ni šlo in ne bo šlo! Posamezni agilni tovariši bi morda z igrami in prireditvami po neizmernem trudu prišli do cilja. Vendar pa je to le malo več kot nič, saj dva trije uspehi pri številu nad 800 ljudskih šol pri nas za splošnost nič ne pomenijo. Preostaja edino oblast, ki naj bi ukazala, da se vnese v proračune potrebna vsota za nabavo radijskega aparata. Dokler ne bomo in ne bodo prisiljeni, ne bo nič. Zaostali smo za naprednimi državami, ki na vse mogoče načine podpirajo razvoj šolskega radia, zato nam je tu potrebna hitrica. Triletko, recimo, to je skrajna meja, ko bi morala sleharna šola imeti svoj sprejemni aparat, poleg tega pa še večje zvočnike v posameznih razredih. Skrajno zapuščena šola bi morala imeti zvezo s svojim duhovnim središčem, ki bi izžareval sodobna stremeljenja in vso dinamiko časa ter na ta način povezal rahlo našo zavest skupnosti. Ogromen je pomen radia za stvarno in državljansko vzgojo. Naši sosedje nalagajo

izdal le še: Leopolda Volkmera Fabule ino pesmi. V Gradcu 1836. Po neuspehu s to izdajo (Prešernova zabavljica) je odločno posegel v literarno življenje le še enkrat, pozvan k temu uradno: Ko je vprašan dančnice na novo postalo pereče, je na poziv sekovskega ordinariata, da naj poda svoje mnenje o erkopisu in jeziku šolskih knjig za Spodnje Štajersko, v juliju 1836. napisal dve obsežni vlogi (eno izrečno proti Kvasu), v katerih je v glavnem ponovil načela, ki se jih je držal v slovnici in slovarju, le da jim je dal tukaj dolednejši izraz. Po Murkovem mnenju novega črkopisa sploh ni treba, ker bohoričica popolnoma zadošča. Na noben način pa kot nadomestilo zanj ne prihaja v poštev dančica, ker je neenotna in neorganska ter bi nikoli ne mogla splošno prodrati, kar bi štajerske Slovence docela izoliralo. Da se to prepreči, naj ostane bohoričica, če se pa že hoče uvesti kaj novega, naj se uvede češki pravopis, kakor ga uvajajo sedaj Hrvatje (gajica): z njo se bomo vsaj približali velikemu sosednjemu narodu, kar nam bo gotovo koristilo. Kakor v pisavi, tako naj se Slovenci (mišljeni so tu predvsem štajerski) združijo tudi v jeziku, za-

to naj se šolske knjige ne pišejo v narečjih, ampak naj se skuša najti lepa in mogoča sreda med obema skrajnostima med hrvatsko-slovenskim in kranjsko-slovenskim narečjem in se enako upošteva govorica mariborskega in celjskega okrožja. S tema dvema vlogama, napisanima ostro, a stvarno in jasno, je Murko zapečatil usodo dančice.

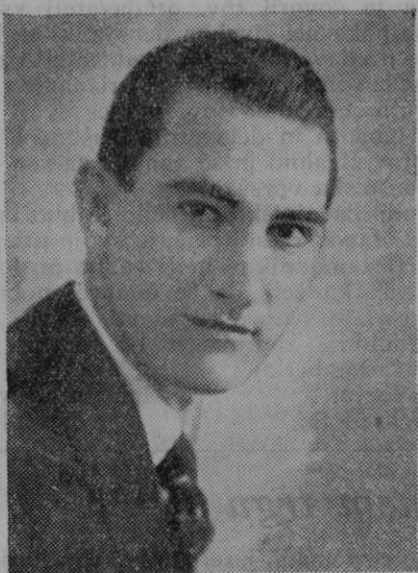
Ze v marcu 1837. je graški gubernij predlagal, naj se Danjkove knjige za šole prepovedo, kar se je z odl. 21. jul. 1838. — ki ga ravno Verk navaja — res zgodilo. Izdelava knjig v bohoričici se je poverila Murku samemu. Naročene predelave teh knjig pa on ni izvršil. Bila je že na vidiku gajica in Murko se je zavedal, da bi proti nji bohoričica pomenila — anahronizem. V boju proti dančici Murko ni bil osamljen. Udarjali so po njej Alič, Harman, Krempelj, Rudmaš in Slomšek.

Ciril Petrovec

Glej dr. Grafenauerjevi in dr. Kidričevi biografiji Danjka, Kvasa, Metelka in Murka v I., IV., V. in VI. zvezku Slov. biogr. leksikona.

Lepi uspehi tovariša Radovana Gobca

Ze delj časa se bavi s skritim delom na polju glasbenega udejstvovanja naš tovariš, navdušen član Učiteljskega pevškega zbora, Radovan Gobec s Henine pri Jurkloštru. S poudarkom skritega dela ni misliti, da je njegovo delo javnosti še popolnoma nepoznano, temveč hoteli smo le podčrtati dejstvo, da je stopil Radovan Gobec v vrsto onih tovarišev, ki s svojimi sposobnostmi pomagajo dvigati našo kulturno stopnjo in to brez hrepenjenja po časti in pohvali.

Radovan Gobec

Povod za današnji članek je dala njegova zadnja opereta »Planinska roža«, obsežno delo v treh dejanjih. Dasiravno je treba našemu narodu resne glasbe, mora vendar sprejemati tudi lahko operetno glasbo že največ zaradi tega, da z njo izpodrivamo tujo operetno glasbo, katero nam vsiljujejo sosedji z vso silo. Našemu narodu manjka takih primernih domačih operet in prav zato je vredno največje pohvale vsako stremenje, ki skuša zadostiti narodu v tem pogledu.

V teku svojega udejstvovanja na glasbenem polju je izdal tov. Gobec sledeča dela: »Hmeljska princesa«, opereta v 3 dejanjih, »Tremerski dukat«, spevoigra v 4 dejanjih, »Beg iz harema«, opereta v 3 dejanjih, »Kuga«, komična glasbena enodejanka. Za mladino je uglasbil sledeče spevoigre: »V bratskem objemu«, »Pomladne cvetke«, »Kresni-

ček« in »Mladina poje domovini«. Izdal pa je tudi pesmi za narodne praznike in druge slične prilike. Trenutno ima v delu »Priročnik za pevce«, ki bo posebno dobrodošel pevcem v podeželskih zborih, ker bodo dobili v njem vso potrebno snov za razumevanje posameznih skladb.

Za mladega tovariša, kakor je še tov. Gobec, je to že lep uspeh zrajnega dela, ki utege sčasoma narasti ter ga uvrstiti v vrsto učiteljev-ustvarjalcev večje kvalitetne vrednosti.

Značilnost Gobčeve muzike je melodioznost in narodni slog. Njegovi šlagerji so sodobni in pomagajo zaradi svoje privlačnosti izpodrivati tujo, posebno nemško »slagersko« glasbo.

Dobra stran Gobčevih operet in njegovih del je tudi ta, da so zaradi privlačne glasbe, enostavne vsebine, vzete iz domačega okolja, in zaradi enostavne scenerije zelo lahko uprizorljive. Zaradi tega segajo po njih večinoma podeželski odri, ki so se tako dvignili, da lahko uprizarjajo glasbene odrske tvorbe. V dokaz navajamo sledeče številke: »Hmeljska princesa« je dosegla že 25 uprizoritev na različnih odrih Slovenije, »Beg iz harema« 5, a »Tremerski dukat« 4 uprizoritve ter prenos radio-oddajne postaje v Ljubljani. Na mnogih šolskih odrih so že uprizorili njegove spevoigre za mladino »V bratskem objemu«, »Pomladanske cvetke« in »Kresniček«. Zadnja je celo prevedena v srbohrvaščino in večkrat prenašana po radiu Ljubljana in Beograd.

Zadnjo opereto »Planinska roža« je posvetil svoji ženi. Napredek tovariša Gobca je od dela do dela vidnejši, tako, da ima »Planinska roža« vse značilnosti dobre operete tako po vsebini kakor po delu. Obširno opereto bodo po izjavi avtorja uprizorili tudi v Ljubljani.

Poglejmo, kaj pravi glasbeni kritik g. prof. P. Šivic o tem delu.

»Učitelj Gobec Radovan je eden tistih od prirode bogato obdarjenih glasbenih talentov, ki najdejo uteho v poljudni in operetni glasbi. Pri prelitanju njegove najnovejše spevoigre »Planinska roža« naletiš povsod na glasbo, ki priča o njegovem izbornem posluhu, preprosti, toda v operetnem okviru okusni iznajdljivosti in dobršni stopnji znanja. Smisel za pevsko melodijo in zborovski stavek prednjači. Zato ni dvoma, da bodo tudi po temle delu radi segali. S starejšimi plesi se učinkovito družijo moderni šlagerjski ritem običajne, toda prikupne akordike. Nekaj teh plesnih točk bi v ustrezajoči instrumentaciji mogel s pridom uvrstiti vsak salonski ali plesni orkester v svoj spored. O izvedljivosti v scenskem in glasbenem oziru je že izkušeni skladatelj in libretist (g. Gobec si dejanje in besedilo dela sam) vodil izdatno računa.

Morda bi se g. Gobec ob intenzivnejšem glasbenem šolanju lotil resnejših in težjih nalog ter zavrgel operetno konvencionalnost. Če ga pa slej ko prej veseli lahka iskrica božja, mu želimo, da s svojim delom, ki ne zaostaja za inozemskim te vrste, kar najbolj uspe.

Tovarišu Radovanu, ki krepko stopa, po začrtani poti, želijo njegovi tovariši in tovarišice mnogo sreče in uspeha.

Vir.

Nalivna peresa najnovejšega sistema dobite po ugodnih cenah v Učiteljski knjigarni. Cene od 12 do 400 din.

—t Za potovanje si preskrbite vodiče, i. s. Griebenove potovalne vodiče v nemščini: Švica, Paris, Firenze, Berlin, Dunaj, Hamburg, Benetke, Genua, Dalmacija, Dolomiti, Budimpešta, Nürnberg, Koroško, Gornja Italija, Italija, Južna Italija, Riviera, Štajersko, Salzburg, London, Trst-Opatija, Milan.

Na Vas je ležalo da imate obliko vedno kot novo

zato jo pustite redno kemijono čistiti ali barvati v tovarni

JOS. REICH

Ljubljana

Poljanski nasip 4-6

Pralnica — Svedlokalnica

Ob žalostnem kulturnem dogodku

Naša dolgoletna sodelavka Angela Vode je pred leti objavila knjigo »Žena v sedanji družbi«, lani je izšla njena druga tovrstna knjiga »Spol in usoda«, I. del, ob letošnjem novem letu pa »Spol in usoda«, II. del. Avtorica, ki si je z nešteti članki, predavanji in plemenitimi osebnimi uslugami zaslužila ime naše prve delavke na smotrno začrtanem socialnem, književnem in narodnem področju, je imela pri pisanju omenjenih knjig edini namen, da pokaže naši ženi in vseji javnosti resnični položaj, v katerem živi žena po nujnosti svojega spola, gospodarskih razmer, socialne uredbe in miselnosti našega časa. Te knjige pomenijo važen donesek naši socialni literaturi pa tudi važen kašipot za razvoj našega občega življenjskega pojmovanja v smislu višje, socialno in moralno poudarjene duševnosti.

Tako razume Angelo Vodetovo slovenska žena, tako jo razume tudi javnost, ki je sprejela vse tri knjige s priznanjem, žene pa tudi s hvalečnostjo.

Toda ob izidu II. dela »Spola in usode« se je zgodilo, da je slovenski list, ki izhaja pod uredništvom slovenskega katoliškega duhovnika, objavil nekaj ne samo ogabnih, ampak tudi iz skrajnega nerazumevanja izvirajočih besed. Tole je bilo čitati v tedniku, ki se imenuje »Slovenski delavec«:

»Angela je stara, bo najbrž tudi garala s svojo knjigo »Spol in usoda«. Angela Vodetova namreč. Za skupinske paritvene zakone se zavzema. Angela je očitno stara, predpotopno stara, da pogreva staro marksistično, od vseh zavrženo in obsojeno propagando za skupinski paritveni zakon. Angela pa mora biti tudi grda, tako grda kakor vsaka cunja, ki je slehernemu rada za podnožek, da si vanjo čevlje briše. Pošten moški na ženo

s skupinskimi nazori še ne pljune ne. Stran pogleda in mirno gre, ker mu rože s takim duhom, kot ga Angela širi v svoji brošuri »Spol in usoda«, od daleč smrdi.«

Slovenska sekcija »Zveze akademsko izobraženih žen« je h gornjim vrstam poslala vsem našim dnevnikom in tednikom izjavo, ki je pa izvestni listi niso objavili. »Slovenec« je prinesel namesto omenjene izjave celo nadaljnji napad na avtorico.

Izjava se je glasila:

»Kot člani slovenskega narodnega občestva in kot kulturni ljudje z ogorčenjem zavračamo tak način pisanja, ki ne zadene in ne žali le poedine človeške osebnosti, temveč uničuje temeljne osnove našega narodnega sožitja, niža naš kulturni nivo in vzgaja ljudi, ki bodo brez čuta odgovornosti in brez plemenitosti gledali na delo bratov in sester v narodnem občestvu.

Pozdravljamo vsako stvarno kritiko, tak način pisanja pa žali vsakega resničnega in polnovrednega človeka.«

Jugoslovanska ženska zveza, sekcija za dravsko banovino, najmočnejša predstavica slovenske organizirane ženske javnosti, se pridružuje protestu Zveze akademsko izobraženih žen ter z zgraženjem obsoja osebni napad na go. Anelo Vodetovo v »Slovenskem delavcu«, ki mora žaliti vsakega poštenega človeka ter v žalostni luči kaže slovensko kulturno raven.

Jugoslovanska ženska zveza,

Sekcija za dravsko banovino

Mira Engelman s. r.,

predsednica.

Pavla Hočevnar s. r.,

načelnica komisije za tisk.

Splošne vesti

KMEČKO NADALJEVALNE ŠOLE

V dravski banovini obstoje že 10 let kmečko nadaljevalne šole, ki so nujno potrebne za izobrazbo kmečke mladine. Danes je že za vsak poklic potrebna poleg ljudske še posebna šola, le kmetu naj zadostuje samo ljudska šola. Pa je kmečko delo tako mnogostransko in težavno, da je prav zanj še prav potrebno mnogo znanja. V drugih kulturnih državah so zato uvedli nadaljevalne šole za kmečko mladino. V letu 1928. se je pričelo z organizacijo kmečko nadaljevalnih šol tudi pri nas. Povsod, kjer so bile ustanovljene, so se prav dobro obnesle. Pouk v teh šolah je prostovoljen in zahteva od učitelja mnogo požrtvovalnosti in ljubezni do dela. Vživet se mora v kmečko občestvo in proučevati potrebe vasi, ker le tedaj ima šola res uspeh. Tudi obisk je prostovoljen, zato uspevajo le one šole, ki nudijo obiskovalcu tisto kar potrebuje v vsakdanji življenjski borbi.

Kakor smo že svoj čas poročali, bo odbor učiteljev kmečko nadaljevalnih šol poskrbel, da za 10 letnico izide zbornik. Glavni namen tega zbornika bo, podati pravo sliko naših kmečko nadaljevalnih šol. V knjigi pa bodo poleg splošnih razprav tudi strokovne, ki bodo služile učitelstvu na teh šolah. Na zadnji strani širšega odbora uč. kmečko nad. šol, ki je bila 14. januarja t. l. v Celju, je bila določena vsebina posameznih razprav. Razen tega je odbor razpravljaj tudi o drugih važnih zadevah kmečko nadaljevalnega šolstva.

Prav lepo posluje odborova strokovna knjižnica, ki jo oskrbuje tovariš Tit Grčar, šola Ljubljana-Barje. V knjižnici je lepo število del, potrebnih vsakomur, ki se hoče poglobiti v delo. Vseh knjig je 111 v 122 izvodih. Glavni namen knjižnice je izposojanje takih del, ki si jih učitelstvo zaradi visoke cene ne more nabaviti. Knjige se posojujejo prvenstveno tistim učiteljem, ki v tekočem letu poučujejo na teh šolah.

Ker se bo vršilo slavnostno občestvo letos v juniju, poziva odbor vse, da morebitne predloge že sedaj pošljejo tovarišu predsedniku Gosaku v Teharje pri Celju.

Odbor.

CLANOM IN POVERJENIKOM »PEDAGOŠKEGA TISKA, MARIBOR!«

Na številna vprašanja članov in poverjenikov zadruge »Pedagoški tisk, Maribor«, kako je z delovanjem omenjene zadruge, si dovoljemo radi štednje na rezijskih stroških odgovoriti preko stanovskega lista.

Prihodnja brošura je pripravljena ter bo v kratkem izročena tiskarni. Obravnavala bo praktične izsledke v razredu, ki jo je napisal tov. Ledinek Miloš. Z njo bomo ustregli vsemu učitelstvu, posebno pa mlajšemu.

Predhodno pa prosimo še vse one poverjenike, ki še niso poslali točnih obračunov o prodaji prve brošure, da to nemudoma store. Prosimo, da nam nakažejo vse zneske za vse razpečane knjižice, nerazprodane pa takoj vrnejo zadruzi na naslov: »Pedagoški tisk, Maribor«, odpravnništvo Vuzenica. Za nakazilo denarja se poslužujte položnic, ki so bile priložene v julijski okrožnici in v poznejših opozorilih.

Obenem pa se zahvaljujemo vsem vestnim poverjenikom za točno in požrtvovalno delo, ki so ga pokazali pri razpečavanju ter jih prosimo nadaljnje podpore.

Kdor še nima prve brošure »Slovenska šola in učitelj«, jo lahko naroči pri zgoraj navedenemu naslovu.

POZIV DRUŠTVOM!

Imenskih seznamov z organiziranimi učitelji poročenih učitelje še niso poslala sekciji društva Gornji grad, Kozje, Ljubljana vzhodni del, Logatec, Maribor desni in Maribor levi breg.

Zaradi reda in točnega poslovanja prosimo imenovanja društva, da store to z obratno pošto.

Uprava.

— V počastitev spomina pok. ge. Ane Skubic, matere šolskega upravitelja v Hrušici pri Ljubljani, je tamkajšnji učiteljski zbor namesto venca daroval 150 din za podporni sklad drž. pomožne šole v Ljubljani. Tov. Skubicu izreka upraviteljstvo iskreno sožalje, darovalcem pa najlepšo zahvalo.

Osebnne zadeve

—i Premeščen je nazaj na svoje prvotno službeno mesto k sv. Juriju ob juž. železnici Franjo Hajnšek, učitelj v Kramarovicah.

Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU

—I »Naše dolžnosti na narodnih mejah!« V tem članku ugotavlja »Edinost« od 21. jan. tudi: Nadaljnja pozornost pa mora biti posvečena prosvetnemu delu, ki se pri nas več ali manj zastopavlja; primanjkuje šol in učiteljev, zaradi česar so plodovi vzgojnega prizadevanja omejeni. Tudi predavanja so vedno bolj redka, prav tako se premalo skrbi za slovenske knjižnice, ustanavljanje gospodarskih in kulturnih društev vzdolž meje in drugo. Brez ničesar ne more nastati nekaj. Dokler nekdo ne bo spoznal, zakaj je član recimo slovenske narodne zajednice, ne bo mogel s prepričanjem naglašati svojega slovenskega porekla, slovenske pripadnosti in ne bo mogel braniti slovenskih kulturnih interesov. Razumljivo pa je, da bo kdor koli mogel vršiti to funkcijo samo takrat, če bo zanj tudi dovolj izobražen. Ze iz tega važnega razloga ostaja nujnost, da moramo vprav za obmejne kraje poskrbeti za prvovrstno šolstvo, knjižnice, društva in podobne ustanove, ki bodo prispevale k dvigu izobrazbene stopnje obmejne prebivalstva.

—I »Slovenski učitelj na Kočevskem« je naslov članka, ki ga je prinesla Edinost z dne 21. jan. izpod peresa Zupanca Lojzeta, in piše med drugim tudi: Z znano, pred dvema letoma izvršeno premostitvijo slovenskih učiteljev v narodnostno najbolj eksponirane kraje na Kočevskem pa se je ta boj za pravice slovenskega ljudstva na Kočevskem marsikje zaostрил do tragičnih zapletkov. Ako hočemo vprašanje slovenskega učitelja na Kočevskem osvetliti s prave strani, tedaj je potrebno, da se poglobimo seznanimo z razmerjem slovenskega učitelstva do otrok kočevskih Nemcev na eni in z medsebojnimi odnosi slovenskega in nemškega učitelstva na drugi strani. Več ko gotovo pa je, kar je treba takoj poudariti, da je vprašanje eksistenčne nezavisnosti slovenskega učitelja na Kočevskem v neločljivi zvezi z izboljšanjem narodnostnih in ne nazadnje tudi gospodarskih prilik na tem jezikovno mešanem otočku, kjer so kočevski Nemci avtohtoni gospodarji na naši zemlji. Vprašanje zase je tudi, če uživa slovensko učitelstvo na Kočevskem (ki je na delu za svoje ljudstvo

in trpi za svoje delo tudi preganjanja od ljudi, prekršanih s tujo miselnostjo) sploh zaščiteno. Le eno je gotovo, da je bivša Šumarska s svojim Schulvereinom skrbela za svoje učiteljstvo v narodno mešanih krajih tako, da bi bil slovenski učitelj na Kočevskem v sedmih nebesih, če bi danes užival vsaj polovico tistih dobrin, ki so bile takrat navržene tistim, ki so potujčevali našo kri... Učiteljstvo na Kočevskem je še zmerom narodno pomešano. Dočim so se slovenski učitelji selili iz kraja v kraj, ker so jih politični nasprotniki pekali v »kočevsko Sibirijo«, ne da bi se menili za njih gmotni položaj. Takšno učiteljstvo, ki je smatralo Kočevsko za kazensko mesto, ni moglo pa tudi sprostiti svojih sil za kulturni in gospodarski podvig svojih rojakov. Grehi, ki so se na račun obubožanega slovenskega učitelja na Kočevskem uganjali v preteklosti, so kulturna zapuščina tistih političnih spekulantov, ki sta jim bila naše ljudstvo na Kočevskem in borba za naš jezik vedno deveta skrb. Dokler se bodo takšne metode izvajale in dokler slovensko učiteljstvo na Kočevskem v svojem delu ne bo zaščiteno, dotlej se narodnostne prilike na Kočevskem ne morejo izboljšati, kajti borbeno učiteljstvo je

bilo in bo zmerom začetek vseh izboljšanj, ki si jih je kdaj koli pridobilo slov. ljudstvo na svoji zemlji.

—l »Večernik« z dne 20. jan. prinaša pod naslovom »Narodno-obrambno delo ob severni meji« med drugim: Glavna nositeljica in pospešiteljica tega dela naj bo ob severni meji učiteljska inteligenca, ki bo gradila iz zdravih tal gospodarsko in socialno osnovo, podkrepileno z narodno mislijo vseh plasti ljudstva, da bi se tako gospodarsko močan in socialno urejen narod lahko uspešno postavil v bran tujim tradicijam in navlakam. Učiteljstvu naj se da možnost, da se sistematično loti izboljševanja narodnega duha in volje.

Seveda so to stvari, ki jim učiteljstvo samo ne more do dna. Potrebna je pomoč in dobra volja za skupen nastop z materialno podporo oblasti, ki bi to delo potrebno podkrepila in dala pogoj za stvaren uspeh.

Za to delo, ki je spriči sedanjih razmer ob severni meji v narodnostnem pogledu nujno potrebno, je treba izdelati točen načrt načina ureditve in končne smotne izpolnitve, da bi to narodno-obrambno delo res temeljilo na koristni in pametni podlagi, ki bo v blagostanje naroda in države.

Iz spominske knjige Učiteljskega doma v Mariboru

»Dva moja fantka sta študirala v Mariboru, tretjega sem pripravljala k sprejemnemu izpitu. Sedemdeset družina je morala 14 dolgih mesecev izhajati z zmanjšano plačo učiteljice matere. In takrat so mi dostavili dekret za šolo ne daleč od naše bistre Kolpe... Plačati je bilo treba selitvene stroške: 3000 dinarjev, misliti je bilo treba na to, kaj bo z deco, če sta roditelja 250 km proč od Maribora v kraju, kjer so še predpotopne prometne zveze...

Ni bilo nič hudega. Deca je ostala v Učiteljskem domu in je imela v tovarišu voditelju skrbnega očeta, v voditeljici internata dobro mamico. Tudi pri plačilu sem čutil, da imam deco v učiteljskem domu!

Ali sem edini učitelj, s katerim je tako neusmiljeno ravnala kruta usoda?

Podpis.

Učiteljski dom v Mariboru

Učiteljski pravnik

—š Vprašanje: »Prizadeti!« Če je učitelj dodeljen na drugo šolo, kje dobiva stanarino? Ali na matični, ali dodeljeni šoli?

Odgovor! Če je pridelen za kratek čas, se ne spleča prenakazovati stanarine.

Učiteljska tiskarna

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani priporoča naslednje zbirke knjig:

1. Zbirka za din 50:—Kunc: Veterinarska higiena in živinoreja. Oblak: Naša prasičjereja. Teržan: Kmetovalčev svetovalec. Wenko: Kmetijsko kokošarstvo. Wenko: Več dobre krme. Wenko: Sto pojasil o umnem travništvu. Wester: Življenje čebel.

2. Zbirka za din 50:—Cermelj: Ljudska astronomija. Sadar: Lan in konoplja. Spiller: Planšarstvo.

3. Zbirka za din 20:—Brenzik: Klic Gorjancev. Jeran: Zastava v vetru. Winkler: Cesta čez Resje. Zupane: Stari Hrk. Tovornik: Stara pravda. Wester: Življenje čebel.

4. Zbirka za din 3:—Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, 3 zvezki.

5. Zbirka za din 1:—Marolt: Narodne himne in domorodne pesmi.

6. Zbirka za din 25:—Baukart: Marko Senjanin, slovenski Robinzon. Dimnik: Kralj Aleksander I. Flerè: Babica pripoveduje. Korban: Vitomilova železnica. Kosem: Ej, prijatelj! Silihi: Nekoč je bilo jezero. Riha-Pribil: Povest o svatbi kralja Jana.

7. Zbirka za din 30:—Zupan: Belokranjske pripovedke. Vaštetova: Mejaši. Milkovič: Pravljice iz gozda. Meško: Našim malim. Krasnohorska: Pripovedka o vetru. Karafiat-Bradač: Kresničice.

8. Zbirka za din 40:—Milkovič: Pravljice iz gozda. Korban: Iz mojih temnih dni. Lah: Češke pravljice. Flerè: Slike iz živalstva. Ewald-Holeček: Mati narava pripoveduje. Erjavce: Kitajske narodne pripovedke. Anatol le Braz: Islandska velika noč. Flerè: Pripovedne slovenske narodne pesmi.

9. Zbirka za din 50:—Suchy: Staroindijske basni. Rapč: Tisoč in ena noč. Brinar: Pohorske bajke. De Amicis: Srce.

10. Zbirka za din 100:—Erjavce-Flerè: Zbrani spisi: Fran Erjavce. Franc Levstik. Matija Valjavec. Josip Stritar. Simon Jenko. Anton Martin Slomšek. Janko Kersnik. Slovenske pesnice in pisateljice.

—t **Važno sporočilo!** Knjigarna Učiteljske tiskarne dovoljuje cenjenemu učiteljstvu obročno odplačevanje knjig, ki jih pri njej naroči.

FR. P. ZAJEC
izpravlja optik in urar
LJUBLJANA
sedaj Stritarjeva ulica 6,
pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, hygrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

Mladinska matica

—mm Ekspedicija 6. številke »Našega roda« se prične z današnjim dnevom. Pred 1. februarjem bodo imeli že vsi naročniki, ki so poravnali naročnino, list v rokah. Zamudniki, pozurite se!

—mm Nekatere šole, ki so nakazale celoletno naročnino za »Naš rod« in knjige, so nakazale po din 2250, namesto din 25.— Kot je bilo svoječasno že objavljeno, je bil sprejet na skupščini sklep, naj izhaja »Naš rod« v povečanem obsegu na devetih, namesto osmih številkah, zato se je naročnina tudi zvišala za din 250 letno.

—mm Pri nakazovanju naročnine nekateri poverjeniki ne pojasnijo dovolj točno, za katere številke lista pošiljajo naročnino, ker je nevarnost, da nastanejo pri upravi zato pomote, prosimo cenj, poverjenike, da izrabijo v vseh dvomljivih primerih hrbtno stran položnic za pojasnila. Ta pojasnila itak nič ne stanejo.

—mm Izšla je 6. številka »Našega roda« s sledečo vsebino: Tone Seliškar, ABC rudarskih šolarjev. — Anton Ingolič, Sirote (nadaljevanje). — Mara Tavčar, Vaške maskare (pesem). — Pavel Kunaver, Vojna in mir. — * * * Nezaodvoljni konj. — Anton Ingolič, Med pohorskim oglatji. — Vlado Klemenčič, Tri prleške. — * * * Nekaj veselih ugank za pust. — Slavko Hotko, Jumbo in pajaci (slikanica). — Vilim Kunst, Za tri dinarje elektrike. — Mirko Kunčič, Sladkosnedna miška (pesem). — Ivan Dodič, Pust (pesem). — Vlado Gal, Trije petelinčki (pesem). — Po Di-sneyu, Noetova barka. — Leopold Paljk, Listne uši. — Vida Taufer, Sejem (pesem). — Drobne zanimivosti, Mladina piše, Uganke, Križanke. — V ilustrativnem delu sodelujejo Evgen Sajovic, Fran Mihelič, Hinko Smrekar, Niko Pirnat, Slavko Hotko, France Godec, Oton Gaspari in drugi. Naslovna slika: Ata jezek.

—mm Pri literarnem natečaju sta bila nagajena s prvo nagrado r. kopisa »Iz starih in novih časov« in »Mama, kruha!« Avtor prvega r. kopisa je Vlado Klemenčič, avtor drugega pa Oskar Hudales. Drugo nagrado si delita Fran Roš in Anica Černejeva za r. kopisa »Dija« in »Pisani izprehodi«. — Odkupljen pa je bil še r. kopis ozir. slikanica od Marte in Radovana Klopčiča (»Dedek Miha«) in Josipa Ribičiča (»Nerga«).

—mm Nekateri avtorji, ki so se udeležili literarnega tekmovanja, še niso javili svojega naslova. Prosim, da to čimprej store, da jim lahko r. kopise vrnemo.

—mm Mladinska priloga Moravskega večernika je prinesla v prevodu O. F. Bablerja Novškovo mladino, črtico »Golobova smrt« iz 4. številke »Našega roda«.

ZAMENJAVA.

Zamenjam upraviteljsko mesto na dvorazrednici v srezu Slovenj Gradec. Primerno za učiteljski par. Ponudbe na upravo »Učiteljskega tovariša«.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Obvestilo. Članstvo Učiteljskega pevskega zbora je prejelo te dni okrožnico s točnim potovalnim programom turneje in koncertnim programom. Prosim, vse one članice in članice, ki se niso udeležili pevskega tečaja v januarja, da pošljejo do 5. februarja t. l. izpolnjeno izjavo za odtegljaje v turnejski fond. Tajništvo.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev

Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠKOFJA LOKA bo zborovalo v ponedeljek, dne 13. februarja, ob 9. uri dop. v ljudski šoli v Škofji Loki. Poleg običajnih stanovskih točk bo na dnevnem redu zborovanja predavanje tov. Edvina Clementeja o astronomiji ter tov. Gruma o zemljepisnih. — Vse članstvo vabimo najtopleje k polnoštevilni udeležbi! Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO CELJE bo zborovalo v soboto, dne 11. februarja t. l., s pričetkom ob 8. uri zjutraj na l. mestni ljudski šoli v Celju. Prvi del zborovanja bo posvečen 20. obletnici smrti Ivana Cankarja. O njegovem življenju in delu bo predaval slovstveni zgodovinar in književnik prof. g. dr. Anton Slodnjak iz Ljubljane, iz njegovih del pa bo recital režiser Narodnega gledališča g. Ciril Debevec. Na dnevnem redu so nadalje zelo važne zadeve nastop in organizacije. Knjižnica bo poslovala. K vstopu iskreno vabimo vse še nevlčane tovariše in tovarišice. K polnoštevilnemu obisku tega izredno lepega in važnega zborovanja prisrčno vabi odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V MURSKI SOBOTI zboruje 6. februarja 1939, ob 9. uri v Sokolskem domu v Murski Soboti. Na dnevnem redu je tudi zelo lepo predavanje, ki bo zanimalo vsakega od nas obmejnih učiteljev. Dalje prosimo tovariše(-ice), da nakažejo 1. februarja društveno članarino. Knjižnica posluje na dan zborovanja od 8. do 9. v starem poslopju drž. ljudske šole na Aleksandrovi cesti. Društvo prosi tovariše(-ice), da povabijo v društvo tudi one tovariše(-ice), ki še niso člani naše stanovske organizacije. Ob 8. uri je sestanek odseka učiteljic istotam. Pridite! Odbor.

Novosti na knjižnem trgu

KOLENDAR »DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA« ZA LETO 1939. JE IZŠEL

Kakor vsako leto, tako je tudi letos izdala naša narodnoobrambna Družba sv. Cirila in Metoda svoj letni kalendar. Kalendar, ki je izšel v obsegu 85 strani, je razdeljen v glavnem na sledeče dele: naša dinastija, kraljevina, kalendar, zaslužni umrlji Cirilmetodariji, katerih je bilo v preteklem letu žal res precej veliko število. Naj omenimo najbolj znane, katerim so posvečeni posebni daljši nekrologi, kakor Franji Tavčarjevi izpod peresa Kolarja Ivana, nadalje Ani Podkrajškovi od Potočnik Nilke, dr. Ferdu Lasiču od Tomažiča Ivana, Frančku Sršenu od Anta Bega. Sledi nato aktualen članek prof. Kolarja Ivana Družba sv. Cirila in Metoda od dvajsetletnici Jugoslavije. V tem članku trdi pisec, da je tudi danes, ko živimo v svobodni narodni državi, narodno-obrambno delo potrebnejše kakor kdaj koli. »Kajti s tem, da so bile postavljene meje politično osvobodjeni zemlji, samo s tem niso mogle biti odzdravljene kar na mah tudi vse rane v duhovnem narodnem življenju.« V tem članku tudi poda avtor, da je bilo na ozemlju današnje dravske banovine iz avstrijskih časov do leta 1919, kar 151 raznarodovalnih ljudskih šol, in sicer 60 nemških in 91 madžarskih ter 57 šulferajnskih šol in 4 vrtci. V letu 1919, je bilo vseh ljudskih šol v dravski banovini 822 z 2863 oddelki. Danes pa imamo prav na tem ozemlju 860 narodnih ljudskih šol (847 državnih in 13 zasebnih) s 4022 oddelki. Zelo poučen članek dr. Ilesiča Svetozarja »Kaj je geopolitika« razjasnjuje lažniznanstveno podlago, po kateri si gotovi veliki narodi prisvajajo ozemlje manjših sosedov. Članke »Moji spomini na Drago« prinaša lep spominski opis bojev Slovencev s Kočevarji v bivši Avstriji izpod peresa pokojnega okrajnega šolskega nadzornika g. Josipa Turka. Vouk Ivan objavlja članek »Delovanje Družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu«. V tem članku so posebno zanimive statistike našega šolstva v Trstu, ki nazorno kažejo, kako se je ravno v tej naši ogroženi narodni postojanki širila narodna zavest. Brodnikov članek »Nemški in hrvaški bog« prinaša sliko narodnostnega boja na najbolj severni postojanki gradiščanskih Hrvatov. Statistično zanimiv je članek dr. Ilesiča Svetozarja »Pregled Slovencev v Evropi in izven nje« ter »Narodne manjšine v srednjeevropskih državah«. Posnemamo po članku, da živi Slovencev v Italiji 425.000, v bivši Avstriji 90.000, na Madžarskem 8000. V Franciji živi okrog 40.000 naših slovenskih izseljencev, v Nemčiji 50.000, v Belgiji 6000, na Nizozemskem 3000. Precej izseljencev Slovencev živi še na Poljskem, Češkoslovaškem, v Romuniji, Bolgariji in na Španskem. Tako živi v Evropi poleg naših narodnih manjšin v raznih državah še okoli

Šolski radio

r XVI. Torek, 31. januarja: Nekatere zanimivosti Beograda; g. Vinko Rupnik. Razpored: 1. Obrtna razstava. 2. Vojni muzej. 3. Muzej kneza Pavla. 4. Živalski vrt. II.—III.—Petek, 3. februarja: Februar doma in v prirodi. Dialog, vodi g. Miroslav Zor. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, dne 29. januarja, ob 17. uri predaval g. dr. Simon Žibert: Gospodarska škoda pri slinavki in parkljevki.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ŽUŽEMBERK je zborovalo dne 12. novembra 1938. v Žužemberku ob primerni udeležbi.

Tov. predsednik Mervar je otvoril občni zbor ter podal poročilo o položaju v organizaciji, zlasti o poteku letošnje glavne skupščine v Zagrebu.

Nato se je vršilo predavanje tov. Ledra, šol. upravitelja v Šmihelu, o principu šolskega dela v elementarnem razredu. Tov. predavatelj je razvijal trezne in pametne misli, kako delati v šoli, da se učitelj od samih metod, ki se mu ponujajo od vseh strani, ves ne zmede in ne izgubi. Učitelj mora znati kritično razbirati med dobrim in slabim, za naše razmere primernim in neprimernim. Zakaj, nekritično presajanje raznih tujih struj in metod na naša tla napravlja samo zmedo v našem šolskem delu. Ni važna metoda, važno je to, da učitelj učencem solidno osnovo, na kateri bodo gradili sami v življenju in to v intelektualnem in vzgojnem oziru, vendar je treba dati vzgoji prednost pred učenjem. Pri vsem šolskem delu pa mora voditi učitelja ljubezen do otrok in poklica.

Da je govoril tov. predavatelj vsem iz srca, je pokazala živahna debata, ki se je razvila po predavanju. Tov. predavatelju za njegovo resno in lepo delo vse priznanje.

Nato je podala tov. tajnica svoje poročilo o gibanju in delovanju društva. Društvo dela prav živahno in se zanima za vsa šolska in izvenšolska vprašanja.

Tudi blagajniško poročilo je bilo ugodno. Večina članov redno plačuje svoje prispevke, le nekaj zamudnikov moti redno poslovanje. Blagajničarka želi, da se čimprej poboljšajo in poravnajo svoje obveznosti.

Prihodnje zborovanje bo meseca februarja v Žužemberku.

Fr. Mervar, t. č. predsednik. Rafaela Hrovatova, t. č. tajnica.